

Přílohy

Příloha č. 1. – Dotazník

Princip individualizace v hodnocení žáků na 1. stupni ZŠ

Dobrý den,

věnujte prosím několik minut svého času vyplnění následujícího dotazníku. Právě jste dostali do rukou dotazník k mé diplomové práci. Jmenuji se Petra Vančurová a jsem studentkou Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Během svého studia a studijní praxe jsem se setkala z mnoha typy hodnocení. Na každé praxi se hodnotilo jinak. Kladla jsem si otázky, jestli se tady ještě hodnotí škálou známek? Kolikrát tomu bylo jinak. Při výběru tématu své diplomové práce jsem se rozhodla, zaměřit se na téma hodnocení a zjistit, zda jsou mezi pedagogy ti z Vás, kteří se zamýšlejí při hodnocení na individuální stav jedince a nějakým způsobem či do určité míry zohledňují tento stav při hodnocení. Po kategorizaci odpovědí se budu dále zabývat hlouběji Vaším postavením v problematice a to formou rozhovoru. Proto bych chtěla poprosit ty z Vás, kterým by nevadilo věnovat mi pár minut pro rozhovor, zda by mi nezadali svůj osobní kontakt a jméno pro případ další spolupráce. Pokud zůstane kolonka prázdná, děkuji moc za vyplnění dotazníku, Vaše odpovědi budou pro mou práci určitě velice přínosné.

Děkuji za Váš čas.

Vančurová Petra - studentka Učitelství pro 1. stupeň ZŠ, Karlova Univerzita v Praze

Dotazník

Otázka č. 1

Zde zadejte prosím jméno a kontakt. Tato kolonka zůstává prázdná, pokud vyplňujete dotazník anonymně.

Otázka č. 2

Jste muž nebo žena?

1. muž
2. žena

Otázka č. 3

Vaše praxe ve školství je?

1. 0 - 5 let
2. 5 - 10 let
3. 10 - 20 let
4. 20 - 30 let
5. 30 - více jak 30 let

Otázka č. 4

Jste učitelem na fakultní škole?

1. ano
2. ne

Otázka č. 5

Jakou formu hodnocení využíváte ve své praxi?

1. klasifikace
2. slovní hodnocení
3. kombinace známky a slovního hodnocení

Otázka č. 6

Která forma hodnocení podle Vás nejvíce zohlední individuální stav jedince, žáka?

1. klasifikace
2. slovní hodnocení
3. Obě dvě formy hodnocení mají podle Vás stejnou váhu při zohledňování individuálního stavu jedince v procesu hodnocení.

Otázka č. 7

Souhlasíte s tím, že známka vyvolává v žácích úzkost a strach ze školy, psychické napětí, negativní postoje ke škole a k sobě samému?

1. ano, souhlasím
2. ne, nesouhlasím
3. Ano, pokud se jedná o známku 3, 4, 5Podle toho, jak dítě individuálně přistupuje ke škále známek, tedy jaký význam a hodnotu dítě přepisuje jednotlivé známce.

Otázka č. 8

Pokud hodnotíte žáka individuálně, tedy bez vztahů a spojitosti s hodnocením jiných žáků, a to ne známkou, využíváte hodnocení

1. písemné
2. slovní
3. využívám pouze klasifikaci

Otázka č. 9

Do svého hodnocení žáků začleňuji také sebehodnocení, které je vzájemné vazbě s mým. Touto cestou se snažím zjistit individuální stav jedince, z kterého se také snažím vycházet a do jisté míry ho zohlednit.

1. souhlasím
2. nesouhlasím

Otázka č. 10

Souhlasíte s názorem Zdeňka Matějčka (1986): Formální školská spravedlnost může být vlastně někdy velice nespravedlivá.

1. souhlasím
2. nesouhlasím

Otázka č. 11

Při hodnocení se zásadně držím klasifikace, ale zohledňuji jen v určitých situacích individuální stav jedince.

1. souhlasím
2. nesouhlasím
3. Rád/ráda bych, ale nevím jak.

Otázka č. 12

Při hodnocení beru zcela ohledy na individuální stav jedince.

1. souhlasím
2. nesouhlasím
3. Rád/ráda bych, ale nevím jak.

Otázka č. 13

Při hodnocení konkrétního žáka beru ohledy na jeho př.: zdravotní stav. Uvedte příklady individuálních stavů jedince, které zohledňujete v procesu hodnocení.

Přesné znění a zobrazení dotazníku lze také vidět na odkaze:

<http://www.surveio.com/survey/d/U9A4X2Z9A6F1A6P8L>

PŘÍLOHA Č. 2. – PŘEPISY ROZHovorŮ

Rozhovor jsem vedla se třemi ženami a jedním mužem.

Snažila jsem se vybrat odlišné typy učitelů a pozorovat rozdíly v jejich odpovědích.

1. otázka

Sloužila jako volné pole k vyplnění jména a údajů pro kontaktování za účelem rozšiřujícího rozhovoru.

2. otázka

Jste muž nebo žena?

- I. žena
- II. žena
- III. žena
- IV. muž

3. otázka

Vaše praxe ve školství je?

- I. Jsem začínající učitel, učím prvním rokem.
- II. 6 let
- III. 31 let
- IV. 7 let

4. otázka

Jste učitelem na fakultní škole

- I. ne
- II. ne
- III. ne
- IV. ano

5. otázka

Jakou formu hodnocení využíváte ve své praxi?

- I. „Hodnotím formou slovního hodnocení, s touto formou jsem spokojená, ale trošku bych něco pozměnila. Já bych se raději přiklonila k variantě, kdy bych hodnotila žáky známkou, která by byla doplněná slovním hodnocením. Naše škola teď uvažuje o změně hodnocení, možná inovace by se právě jednala toho, o čem jsem se zmiňovala. Měli bychom tedy známku doplněnou slovním hodnocením. S návrhem této změny přišli učitelé. Škola také uvažuje o tom, že škrtne vyznamenání, ale o tom budou učitelé teprve hlasovat. Když jsem přišla na tuto školu, věděla jsem, že se zde hodnotí pouze slovním hodnocením, s daným typem hodnocení jsem se musela poprat sama, nedostala jsem žádné podklady, ani jsem nebyla školou zasvěcena do toho, jak si představují, aby se hodnotilo. Vše bylo na mně. Hodnotím tedy formou vzkazů, jednoslovných vět, když píšeme pětiminutovky, k slovnímu hodnocení připíšu i počet chyb, v jiném případě zase doplním text usmívajícím se či zamračeným obličejem. Do záznamníku píšou jen vzkazy. Já si zaznamenávám výkon žáků v bodech od jedné do deseti, kdy deset je nejvíce bodů, tedy výkon na výbornou, někteří mí kolegové si slovní hodnocení zaznamenávají v procentech. Znamky nikdo z nás

na škole nepoužívá, jsou hodně zavádějící, pro nás je to strašně malá škála toho, kam to dítě zařadit. Ve třídě mám teď tři nové žáky a myslím si, že si naši školu vybraly hlavně z tohoto důvodu, že zde máme slovní hodnocení. Slovní hodnocení více vypovídá o stavu žáka a o tom do jaké míry učivo zvládá.“

- II. „V praxi hodnotím formou slovního hodnocení, které doplňuji procenty a usměvavým či zamračeným obličejem, to používám díky razítkům. S touto formou hodnocení jsem spokojená, děti vystihuje. Pociťuji ale, že druhé polovině děti známka chybí. Slovní hodnocení je podle mého popis, který nevyovídá o té samé hodnotě jako známka. Setkávám se s tím, že si rodiče nedokážou představit konkrétní známku a hledají ve slovním hodnocení samá pozitiva, negativa nevyhledávají a často tuto formu neberou tak, jako kdyby byla pod výkonem napsaná například trojka. Systém je nastavený školou. Naše škola je dvoustupňová a v obou případech jak na prvním, tak na druhém stupni se hodnotí slovně, na druhém stupni je to doplněné procenty. Diskuze na kombinaci známky a slovního hodnocení proběhla loni a rozdělili jsme se na dva tábory. Jedni učitelé chtějí kombinaci a druzí chtějí zůstat u toho, co je ve škole již několik let zavedené. Je to otázka, která se otevírá k diskuzi do budoucna, teď máme jen slovní hodnocení. Škola ale připouští tuto diskuse. Otázka je zatím výhledově otevřena.“
- III. „V praxi hodnotím klasifikací. Tato forma je daná školou, musím se jí držet. S touto variantou spokojená jsem, neměnila bych za slovní hodnocení či kombinaci známky a slovního hodnocení. Naše škola je nakloněna k jiným formám, já se k jiné formě hodnocení nehlásím, ale moje kolegyně píše na jednoho žáka slovní hodnocení, tento návrh přišel z poradny na základě toho, že se dítě potýká s mnoha specifickými poruchami učení. Naše škola se setkala s mnoha diskuzemi a myslím si, že se budeme držet klasifikace, ale výjimka se udělá u dětí, které mají nějaký závažnější problém, zdravotní problém a žák bude integrovaný do běžné třídy, v těchto případech by se hodnotilo slovně.“

IV. „Ve své praxi hodnotím kombinaci obou metod, tedy klasifikaci a slovní hodnocení. Myslím si, že na mé škole tak hodnotí většina učitelů. Všichni učitelé hodnotí známkou, ale každý z nás má své doplňkové hodnocení, které přiřazuje a alespoň pro mě má stejnou hodnotu jako známka. V mé třídě děti dostávají formulář, kde samy hodnotí práci hodiny či celého týdne, hodnotí samy sebe a to, jak pracovaly. Vycházím z knihy, kterou napsal profesor Kolář a doktorka Šikulová v roce 2009, nakladatelství Grada. Já si to upravuji a беру to jako nápomoc, abych získal zpětnou vazbu, jak jim práce šla, jestli jim dělala problémy, jak se u ní cítily, sleduji tím vlastně pokrok a i to, jestli je téma bavilo. Já si návrhy formulářů upravuji na základě toho, co chci sledovat. Na začátku hodiny, týdne bloku jsou děti seznámeny s cílem, a tudíž děti vědí, čeho by měly dosáhnout, jestli toho podle sebe dosáhly a do jaké míry jsou se svým výkonem spokojeny. Učím v páté třídě, zkoušel jsem to i se žáky čtvrté třídy, mladší ročníky jsem nikdy neučil. Dokázal bych si představit, že to začlením i v nižším ročníku, ale samozřejmě bych to upravil úměrně věku dětí. V jiném případě, když rozdám písemku, mám na konci tabulku, kde jsou smajlíky a dítě se díky nim ohodnotí, jak se cítí. To jsem si zavedl ve třídě sám, mí kolegové využívají zase jinou formu. Na této škole mi bylo doporučeno vést u každého žáka graf, kdy se jednalo o případ mechanických počtů. Přebíral jsem třídu, kde s tímto byl veliký problém. Stanovil jsem si pět písemek a sledoval jsem určitý jev, zaměřil jsem se v první řadě na sčítání a dal jsem pět krátkých písemek na sčítání a pozoroval jsem, jaký je pokrok, kde dítě roste, kde dítě klesá. To mi dalo zpětnou reflexi, kde neustále přetrvává nějaký problém. Grafy jsem evidoval u každého žáka, protože jsem věděl, že v tomto tématu mají velké mezery a nebylo to jen u části třídy, látka nebyla zažitá u všech dětí. Žáci jsou různého typu, pracuji se žáky, kteří jsou nadaní, žáky kteří jsou na normální běžné úrovni a se žáky, kde se vyskytují SPU. Pokud nadaní žáci látku zažitou měli, dostali v hodinách speciální gradované úlohy k tématu a já jsem se mohl zaměřit na žáky v běžné třídě a žáky se specifickými poruchami učení. Takto smíšená třída je velice náročná na přípravy a na sledování pokroků.“

6. otázka

Která forma hodnocení podle Vás nejvíce zohlední individuální stav jedince, žáka?

- I. „Individuální stav jedince nejvíce zohlední kombinace obou forem, proto bych byla ráda, kdyby se tato forma hodnocení na škole prosadila.“
- II. „Podle mě nejvíce zohlední individuální stav jedince hodnocení slovní. Slovní hodnocení je závislé na tom, jaký jazyk učitel použije. Pokud to podám holým výstupem, dítě si z toho nic nevezme a to, co jsem mu chtěla říct, ani dostatečně nezazní. Pokud své hodnocení přizpůsobím věku dětí a využiji zdrobněliny, děti mu více rozumí a dostávají tak zpětnou vazbu, která je efektivní. Hodnocení slovní přiřazuji ke schodům, nejvyšší schod je nejlepší výkon, který já doplním slovním hodnocením. Slovní hodnocení je tedy více přesné, když dítě, ale i rodič vidí, k jakému schodu došlo. Často se děti ptám, jestli hodnocení pochopily, dokážou mi dát zpětnou vazbu, potvrdí mi, že to tak je a jsou schopni se pochválit a souhlasit s tím, v čem jsem je vyznamenala či pokárala. Teď mě napadá příklad, když hodnotím výkony z estetických předmětů, napíšu, že je zdatný, dále to rozvíjím a snažím se každému dítěti napsat to, co je mu vlastní, jeho výkon mu to nejvíce zobecní.“
- III. „Já se přikloním k variantě kombinace známky a slovního hodnocení. Klasifikace je daná, jedinci to udává stupeň, do jaké míry učivo zvládl a slovní hodnocení detailněji upřesní chyby, nebo naopak vyznamená to, v čem bylo dítě dobré. Pro dítě je to vlastně taková rozebraná známka do detailu, dítě ví, kde má zabrat, co má zlepšit, kde má přidat. Já používám klasifikaci, ale při hodinách je doplňuji slovním hodnocením.“
- IV. „Přikláním se k variantě poslední. Oba dva druhy hodnocení jsou postaveny na stejnou úroveň. Rozvinuli jsme to vlastně v předešlé otázce. Vše, co bych k tomu dodal, jsem již řekl.“

7. otázka

Souhlasíte s tím, že známka vyvolává v žácích úzkost a strach ze školy, psychické napětí, negativní postoje ke škole a k sobě samému?

- I. „Podle toho, jak dítě přistupuje k hodnocení, tedy jaký status připisuje jednotlivé známce, v našem případě ke slovnímu hodnocení. Z praxe vím o jedné situaci, kdy dvojka je pro jednoho žáka skvělý výkon a ta samá dvojka je pro souseda z vedlejší lavice stresující okolnost, se kterou se špatně smíruje. Psali jsme nedávno s dětmi hned na začátku školního roku test, který mi měl dát zpětnou informaci o tom, na jaké úrovni děti v daném předmětu jsou. Dvě děti napsaly test, kde ztratily ze šedesáti bodů v jenom případě tři body a v druhém případě čtyři body. Do školy přišly maminky těchto dvou žákyň a problém chtěly řešit. Zde jsem se tedy zamyslela nad tím, že jestli je to problém žákyň, nebo maminky, která se nemůže smířit s tím, že dcera přišla o tři body. V druhém případě jsem měla chlapce, který udělal v testu pět chyb, se svým výkonem byl spokojený, věděl, že se na test připravil a jeho výsledek tomu odpovídal. V případě žákyň bylo opravdu psychické napětí. Myslím si, že maminky ve slečnách vyvolaly negativní postoj k sobě. Velký vliv má výchova a to, jaká pravidla a požadavky mají rodiče na dítě nastavené.“
- II. „Přikláním se k variantě, že to závisí na tom, jak dítě přistupuje ke škále známek. Podle mě je třída rozdělena na tři skupiny. Pokud bych to měla kategorizovat, jedná se o výborné žáky, průměrné žáky a horší skupinu s někdy velice špatným prospěchem. Pro ty nejlepší je jedno, jestli budou dostávat jedničky, nebo slovní hodnocení typu jsem ve třídě nejlepší žák a vím to. U průměrné skupiny je fajn, že se můžu rozepsat, ale už by tam děti potřebovaly něco hmatatelného jako je známka, aby je to někam přiblížilo. Pro tyto žáky by bylo někdy více motivující, kdyby dostali trojku a věděli by, že si ji mohou opravit na dvojku, či dokonce jedničku. Je tam ale zase na druhou stranu výhoda, že je známka nevyděsá a nepropadnou panice. Slovní hodnocení je v tomto směru opatrnější. Nejtěžší je to se skupinou nejhorších žáků, když jim

napíšu špatné hodnocení, pořád jsou to řádky, je to text, který si žák přečte, přijme. Kdyby dostal pětku, vyvolá to v něm právě třeba negativní postoje ke škole, k sobě samému. Co bych uvedla ještě ze své praxe. Nemohu používat známky, učím ve třetí třídě a chtěla jsem škálu úspěchu dětem trochu přiblížit. Udělala jsem jim škálu pěti okýnek, kde v každém okýnku byl jeden smajlík, který vyznačoval, do jaké míry dítě učivo zvládlo, kdybych uvedla příklad, jedná se o pojmy, tady jsi práci zvládl skvěle, tady byly chyby, které se dají opravit a ty si je příště opravíš a v posledním případě se musí více pracovat na přípravě, musíš se více soustředit. Jsou děti, kterým stačí patnáct bodů z dvaceti. Dneska jsem měla případ, kdy žákyně dostala patnáct bodu ze šestnácti a nebyla sama se sebou spokojená. Zrovna u této žákyně nepřichází požadavek precizní práce od rodičů, tedy alespoň já to tak nepociťuji. Žákyně má volnou výchovu a co vím z tripartit, děvče dělá úkoly samo. Do školy se jí rodiče nepletou, na nic se jí neptají a doma to mají nastavené tak, že ve chvíli, kdy je problém, děvče samo přijde a problém se řeší. V dítěti nemůže špatná známka vyvolat nějakou úzkost, pokud s ní nemá samo dítě negativní zkušenost a to buď ze strany učitele, nebo ze strany rodiče. Dítě jde do školy a nemá zkušenosti, ony nevědí, jaký status má každá známka, dítě si tvoří samo statusy známek s jejich vypovídající hodnotou. My všichni jsme zažili hodnocení známkou, teď je slovní hodnocení takový trend a myslím si, že spousta rodičů dává děti k nám do školy, protože se tu hodnotí slovně. Rodiče se chtějí vyhnout známce a přistupují ke slovům pozitivně. Pokud ale učitel neumí se slovním hodnocením zacházet, slovní hodnocení ztrácí svůj význam. Nejsem přesvědčena o tom, že děti motivuje. Po své zkušenosti je to v první třídě o tom, že jsou děti rády, když to přečtou, ve druhé a třetí mají slova podle mě velký motivační charakter, ve čtvrté třídě o tom začínám pochybovat. Vidím na dětech, že jsou starší a známky by potřebovaly. Já to tak pociťuji. Mně samotné to chybí, já někdy vycházím ze situace, kdy dítě předvede takový výkon, že jsem z něj tak unešená, že bych nejradši napsala jedničku podtrženou a nemůžu. Když dítě nastupuje do první třídy a neví, co to jsou známky, možná po nich ani netouží, rodiče od něj

nevyžadují, doma se o nich nemluví, možná i to hraje velkou roli. Těžké je to, když dítě přechází ze školy, kde měl známky a na nové škole se hodnotí slovně. Ta je to zavádějící, protože si hodnocení bude pořád spojovat se známkou, nebo také v případě, kdy přechází ze školy, kde se hodnotilo slovně a najednou má dostávat známky. My jsme neustále ovlivněni známkami, tak nás to možná pořád táhne k té kategorizaci.“

III. „Je to podle toho, jak dítě přistupuje ke škále známek a tedy jakou hodnotu připisuje jednotlivé známce. Dítě, které začalo chodit do základní školy a nějakým způsobem mu byla škála známek vysvětlena a to jak od rodičů, nebo od učitele je myslím na dobré cestě k tomu, aby se známkováním problém nemělo. Je samozřejmě důležité, jak je to dítěti podáno. Jestli mu bylo řečeno, že dvojka je špatnou známkou, už s tímto hlediskem vstupuje do první třídy. Velký vliv hraje také to, jak to bylo dítěti podané ze strany rodičů. Pokud rodiče řekli, že dvojka a trojka jsou špatné známky, dítě už je vlastně sužováno pocitem, že takovou známku dostat nemůže. Podle mě to není dobře a dítě se teprve učí v základní škole novým věcem, proto je na dospělých, jak dítěti známky vysvětlí a jak to dítě přijme. Pokud se tím dítě stresuje už na začátku školní docházky, bude se tím stresovat už po celou dobu působení ve škole. Pokud se to stane v mé třídě a já vidím, že je z toho dítě špatné, necítí se a samo má ten zájem si známku opravit, tak mu tu možnost dám. Příště to volím tak, že známku škrtnu a ta už nemá hodnotu a plnou hodnotu má nová známka, kterou získal jedinec opravou. Oprava probíhá při výuce, nebo po vyučování. Vždy se s žáky dohodnu individuálně.“

IV. „S tímto výrokem nesouhlasím. Pokud chci vytvořit třídu, která bude motivovaná, musím využít více forem hodnocení. Zámka má u nás v české škole neskutečně dlouhou tradici a děti jsou nějakým způsobem nastaveny v naší škole na známku. Je samozřejmě na učiteli, jaká pravidla si nastaví v hodnocení od první třídy, ale chápu, že pro některé rodiče je nedostačující jen známka. Výstup z probraného neřekne známka, ale věta, slovní hodnocení,

keré známku obohacuje. Zámka má pro mě smysl obecnějšího charakteru. Stalo se mi, že za mnou přijde žák či žákyně, že nejsou spokojeni s výkonem, který předvedli, a já na to řeknu jednu jedinou věc. My jako učitelé bychom děti měli seznámit i s tím negativním a s tím, co je špatné. Děti vědí, že něco udělaly špatně a měly by se správně učit ovládat své emoce a vlastně jsme zase u toho, co říká známka, jaký má charakter, co vypovídá a s tím by se děti měly smířit. Každý učitel by s nimi o tomto měl mluvit a já se snažím mluvit s dětmi o tom, že je to negativní zkušenost, která může přinést změny. Zažil jsem už to, že se rodiče ozvali, ale v klidu jsem to s nimi probral a vysvětlil jsem jim, že musím nastavit obecná pravidla, která vyhovují celému kolektivu. Nejmenší třídou, kterou jsem měl, byla třetí, vždy jsem přebíral třídu, kde již bylo něco nastaveného. Když jsem letos na začátku školního roku přebíral třídu, diskutoval jsem s předešlým učitelem, jak hodnotil, co bylo ve třídě nastavené, třída mi byla předaná. V něčem jsem pokračoval, něco jsem změnil. Je důležité, aby děti věděly, co se nebude měnit se změnou učitele a jaké změny naopak nestanou. Děti se musí umět vyrovnávat se změnou, protože jim říkám, že kdykoliv se s ní mohou setkat.“

8. otázka

Pokud hodnotíte žáka individuálně, tedy bez vztahů a spojitosti s hodnocením jiných žáků, a to ne známku, využíváte hodnocení?

- I. „V praxi hodnotím pouze slovně. Pokud chci zdůraznit úspěch žáka, řeknu to v hodině, vyzdvihnu ho ústním hodnocením, které následně písemně zaznamenám do notýsku, který slouží jako žákovská knížka. Stává se, že jsem jeho výkonem tak nadšená a nejsem si vědoma, jestli mé vyznamenání zaznamenal, ohodnotím ho ještě jednou tak, že mu je třeba zopakuji o přestávce. Vycházím ze situace, která nastane v hodině a ohodnotím nějaký nápad, myšlenku, výkon hned.“

- II. „Při hodinách hodnotím slovně, vystihnu výkon žáka, nebo zdůrazním nevhodné chování. Tohle je taková zvláštní otázka. Já se snažím vždycky nějak individuálně zachytit konkrétní výkon, ale vždycky беру žáka komplexně. Snažím se, když se mu něco povede, ho slovně odměnit. Takové slovní pohlázení je podle mě okamžitá zpětná vazba pro dítě, kdy se jeho výkon může ještě v ten daný okamžik změnit. Většinou toto slovní hodnocení dělám v průběhu aktivity, když pracují ve skupině, hodnotí se jednotlivě, jak ho hodnotí skupina. Já se na základě tohoto hodnocení potom k tomu vyjadřuji, jak já jsem viděla skupinu pracovat a jak jsem zachytila při skupinové práci daného žáka. Zase v samostatné práci obcházím třídu, dotknu se žáka na rameni a dám mu najevo, že teď jsem vedle něj a tato chvíle je věnovaná jemu. I takovou zpětnou vazbu a hodnocení zařazuji do hodin a je velice důležité.“
- III. „Já využívám hodnocení písemné, které prokládám slovním. Jedná se o to, že já vlastně doplním známku, kterou jedinec dostal. Napíšu, co se mu povedlo, co bych vystihla, nebo co se mu naopak nepovedlo, co by měl zlepšit. Konkrétně spolu probereme situaci, která byla buď kladná, nebo záporná a to probíhá v rámci hodiny. Někdy vyvolám spolužáka, aby zhodnotil jedince. U mě ve třídě jsou děti zvyklé na písemné hodnocení. Tím jsou děti uspokojeny, i když často dodatečně hodnotíme ještě slovně.“
- IV. „Využívám kombinaci, hodnotím klasifikací, ale pokud vidím, že se žákovi něco povedlo, byl v hodině perfektní, slovně ho ohodnotím. Začleňuji to v závěru hodiny, ale pokud se někdo častěji hlásí, řeknu to nahlas, upozorním na to, aby to daný žák věděl. Snažím se třídě naznačit, že když je to u některého žáka neobvyklé, chci jeho aktivitu a píli vyzdvihnout. V závěru vyzdvihnu, co se povedlo, co se nepovedlo.“

9. otázka

Do svého hodnocení žáků začleňuji také sebehodnocení, které je vzájemné vazbě s mým. Touto cestou se snažím zjistit individuální stav jedince, z kterého se také snažím vycházet a do jisté míry ho zohlednit?

- I. „My se teď zabýváme čtvrtletním hodnocením, kdy vycházíme z klíčových kompetencí. Dětem rozdávám například formuláře, kde hodnotí práci ve skupině, hodnotí samy sebe, z těchto formulářů já dále vycházím, archivuji si je a jsou tedy ve vzájemné vazbě s mým hodnocením. Porovnávám to se svým hodnocením. Nikdy jsem se nesečkala, abych se díky tomuto hodnocení dozvěděla nějaký individuální stav jedince, či situaci, ve které mu není dobře a žák by mi to prozradil tímto formulářem či písemnými sebehodnocením. Já o problémech svých žáků vím, tak že to nikdy zatím nevyplynulo ze sebehodnocení. Dále vycházím z hodnocení, které je v komunitním kruhu. Začleňuji je třeba po skupinové práci, kdy se zeptám na konkrétní věc, například, jak se ti pracovalo ve skupině, byl jsi spokojený s výkonem vaší skupiny a podobně. Máme taky tripartity a ty jsou jednou za rok na začátku školního roku od poloviny října do poloviny listopadu, kdy se setkávám se žáky a jejich rodiči.“
- II. „Sebehodnocení je podle mě velmi důležitá složka. U pracovních listů mám dole smajlíky, pod kterými je napsáno, do jaké míry dítě porozumělo zadané látce. Dále se může samo ohodnotit, je tam kolonka, která je právě vyhrazena tomu, aby se samo dítě ohodnotilo, a já k tomu doplním hodnocení své. Pro mě je to důležité, protože je neskutečné pozorovat, když se dítě samo ohodnotí a ono to vlastně koresponduje přesně ty mé myšlenkové pochody, které jsou totožné, a vidíme výkon stejně. Někdy se setkám s tím, že se děti podceňují, nezažila jsem, aby se dítě přeceňovalo, ale s podceňováním se setkávám často. Je to jejich hodnocení, tak do toho nezasahuji, je to jejich pocit a oni se necítí dobře, tak to nechávám, pokud je to velké podceňování řeknu, že to tak není, ale negativní

pocit, který oni z práce cítí, jim nevyvracím. Děti se hodnotí písemně, využíváme formuláře, já si je archivuji a vycházím z nich.“

- III. „Souhlasím, děti se hodnotí samy buď ústně, nebo využívám takovou formu, že jedinci vyplňují smajlíky, které vypovídají o tom, jak žáci aktivitu zvládli. Podle toho, kolik vybarví smajlíků, natolik porozuměli novému učivu, nebo aktivitě, v nichž se sami hodnotí. Nebo to děláme formou mimiky, kdy dítě vyjádří úsměvem, nebo mračením, jak se při aktivitě cítil, nebo jaké z ní má pocity. Do svých hodin začleňuji palec nahoru, palec doprostřed, palec dolů, s touto formou sebehodnocení taky pracujeme. Sebehodnocení zařazuji jak kdy, není to každý den, záleží na situaci a na učivu, takže bych řekla, že je spíše využívám spontánně, kdy mě to v hodině napadne. Někdy to využiju ve chvíli, kdy bych měla být na dítě velmi kritická a tímto chci předcházet, že se dítě samo odhadne a ohodnotí se záporně a já se vyhnu kritice. Sebehodnocení využívám tak třikrát do týdne. Písemnou formu hodnocení ve své praxi vůbec nevyžívám. Děti hodnotí samy u sebe to, do jaké míry zvládly učivo. Sebehodnocení, tedy ty smajlíky si děti lepí do svých karet, je to jejich takové portfolio.“
- IV. „Již jsem se zmiňoval o formulářích, které jsou zaměřené na sebehodnocení. Tam děti vytýčí, co se jim povedlo a co se jim nepovedlo. Nikdy jsem se neseťkal s tím, že bych díky tomuto formuláři zjistil, odhalil individuální stav jedince. S touto zkušeností jsem se neseťkal. Setkal jsem se s tím, že mi dítě napsalo, že ho rušil soused, tak jsem pochopil, že dítě nebylo plně soustředěno na práci. Z těchto formulářů vycházím, procházím je, ale nejsou ve stoprocentní vzájemné vazbě s hodnocením mým.“

10. otázka

Souhlasíte s názorem Zdeňka Matějčka (1986):

Formální školská spravedlnost může být vlastně někdy velice nespravedlivá?

- I. „S tímto výrokem samozřejmě souhlasím, nesetkala jsem se v době mé krátké praxe s tím, že bych to musela osobně řešit, ale vím, že někdy je to hodně zavádějící.“
- II. „Souhlasím, já jsem si to převedla na známky ze své zkušenosti. V českém jazyce jsem vynikala v literatuře a slohu, mluvnice mi zas až tak nešla, přesto jsem měla vždycky trojku. Přistupovala jsem k tomu tak, že ať udělám, co udělám, lepší to nebude. Po dobu své praxe jsem se ještě nesetkala s tím, že by se z řad žáků ozvalo, že bych jednala nespravedlivě“
- III. „Já to nemůžu posoudit, ale zatrhla jsem variantu, že souhlasím. Nikdy jsem se s tím v praxi nesetkala, neumím to evokovat do praxe.“
- IV. „Souhlasím, proto abych mohl být více spravedlivý, potřebuji větší škálu známek pro to, aby to bylo odpovídající úplně. Pokud vycházím ze škály od jedné do pěti, je to strašně malá nabídka, do které se musím vejít.“

11. otázka

Při hodnocení se zásadně držím klasifikace, ale zohledňuji jen v určitých situacích individuální stav jedince?

- I. „S tímto nesouhlasím, snažím se zcela zohlednit individuální stav jedince.“
- II. „Souhlasím, protože pokud hodnotíme výkony. To jestli bylo dítě nemocné, nebo nefunguje rodina, tyto situace nastanou. Jsou to faktory, které ovlivní výkon jedince a známka jde dolů. Já se držím toho, co předvádí ve škole, jakých výkonů dosahuje. Dítě musí naplnit výstupy a je otázka jak je naplní.“

- III. Souhlasím, držím se klasifikace a někdy zohledňuji individuální stav jedince. Třeba se mi stalo, že děti byly dost nemocné, chyběly týden, někdy až dva a nestačily se doučit látku, kterou jsme po dobu jejich nepřítomnosti probírali. Pak si vždy zaznamenám, o jakou látku jde, a v jiných dnech se k ní vrátím, a tedy vlastně zohledním to, že jim dám ještě prostor a čas pro doučení se toho, v čem mají mezery. Když je někomu nevolno ve škole, já to na něm vidím a píšeme nějaký test, tak ho zkusí napsat a pokud se mu povede tak ho ohodnotím. Když mu není opravdu dobře, nechám to na jiný den a netlačím ho do práce.“
- IV. „Já se držím klasifikace, zohledňuji skupinu dětí se specifickými poruchami učení. Pokud píšeme desetiminutovky, děti se specifickými poruchami učení už to se mnou dělaly v některé z předešlých hodin. Už si desetiminutovku prožily a není pro ně nová. Někdy řeknu, že bude desetiminutovka z těchto tří sloupců a ony si to před zadáním projedou. Stejně tak postupuji v českém jazyce.“

12. otázka

Při hodnocení beru zcela ohledy na individuální stav jedince?

- I. „Snažím se zohlednit, jestli je dítě po nemoci, má specifické poruchy učení, jestli má problémy ve třídě, jaká je situace v rodině, nebo se dítě necítí dobře. Stalo se mi s jedním žákem, který má silné poruchy učení a chodí ke speciálnímu pedagogovi jednou týdně, psali jsme se třídou test z českého jazyka a test dopadl velmi špatně, chlapec měl ze sedmdesáti bodů pouze dvacet osm. V hodinách žák normálně zvládal učivo a jeho výkon mě velice zarazil. Při testu jsem vyzorovala, že je nesoustředěný a často si vyžadoval toaletu. V půlce testu mi řekl, že ho to nebaví a dělat to nebude. V dalším týdnu jsem oslovila speciálního pedagoga, se kterým má jednou týdně hodinu, jestli by test nemohl napsat ještě jednou a zkusit to, když bude v klidu a nebude ovlivněn klimatem třídy. Tento žák napsal test bez jediné chyby. Teď nevím k čemu se mám úplně

přiklánět, jestli má psát žák test v klidu se speciálním pedagogem za zády, nebo i se mnou, nebo to vyřešit tím, že by dostal rozfázovaný test, aby nebyl tak dlouhý. Vše budu řešit se speciálním pedagogem u nás na škole, se kterým budeme hledat vhodná řešení.“

- II. „To se vlastně odporuje s předchozí otázkou. Nesouhlasím. Co se děje u něj doma, jestli bylo nemocné, to se děje neustále u některého z žáků. Abych hodnotila úplně podle toho, v jakém stavu se dítě nachází, to tak nedělám a tedy s otázkou nesouhlasím. Pokud dítě nepracuje v prvním čtvrtletí a já vím, že jde v listopadu do poradny, napíšu mu hodnocení horší s tím, že mu budu dávat úlevy v tom dalším čtvrtletí. My tady pořád mluvíme o individuálním stavu jedince, každé dítě bereme individuálně, ale velký vliv má to, jak dítě přistupuje ke škole a také je to individuální, chování, výkony, práce ve skupině, i toto jsou individuální stavy, které musím při hodnocení zohlednit.“
- III. „Souhlasím, zohledňuji i to, že když vím o situaci v rodině, někdy přijdou do školy sami rodiče a řeknou, že mají vážné problémy, potom to zohledním, dítě je ve stresu, nedokáže se naplno soustředit na školu. Dítě si to uvědomuje a dokáže to ocenit.“
- IV. „Zcela zohledňuji jen děti se specifickými poruchami učení.“

13. otázka

Při hodnocení konkrétního žáka beru ohledy na jeho: (př.: zdravotní stav)?

- I. „Zdravotní stav, problémy ve třídě, problémy v rodině, dítě se necítí dobře a práce mu nejde tak, jako je běžné.“
- II. „Zdravotní stav, rodinná situace, to je otázka týdne, dvou týdnů, úmrtí v rodině, individuální schopnosti žáků, třeba v matematice se každý dostane na jinou úroveň, je důležité, že dítě nabylo zkušenosti s prostředím, ale každý zvládne vypočítat jinak obtížnou úroveň daného prostředí, i s tím se snažím pracovat.“

- III. „Zdravotní stav, rodina, situace v rodině, ADHD, specifické poruchy učení.“
- IV. „ADHD, specifické poruchy učení, stav po nemoci, úmrtí v rodině.“